

TRANSPORT SOHASINING MALAKALI MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA TRANSPORT TEXNIKUMINING O'RNI

Aybergenov Salawat Qulmuratovich

Nukus ilg'or kasbiy mahorat texnikumi direktori

Kalmuratova Albina Maksetbaevna

Nukus ilg'or kasbiy mahorat texnikumi Ingliz tili fani o'qituvchisi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.20134094>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 08-may 2026 yil
Ma'qullandi: 10-may 2026 yil
Nashr qilindi: 12-may 2026 yil

KEY WORDS

transport texnikumi, malakali kadrlar, amaliy ta'lim, dual ta'lim modeli, innovatsion rivojlanish.

ABSTRACT

Maqolada transport sohasida malakali kadrlar tayyorlashdagi transport texnikumining roli tahlil qilinadi. Transport tizimining zamonaviy talablari, jumladan raqamlashtirish, ekologik barqarorlik, xavfsizlik va logistika jarayonlari muhokama qilinadi. Texnikumning ta'lim tizimi, amaliyotga yo'naltirilgan dasturlar, dual ta'lim modeli va zamonaviy texnik baza bitiruvchilarning kasbiy malakasini oshirishga qanchalik xizmat qilishi yoritiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, texnikumlar mehnat bozorining talablariga mos, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash orqali transport tizimining samaradorligi va raqobatbardoshligini oshiradi.

Transport sohasi mamlakat iqtisodiyoti va global savdo tizimida muhim rol o'ynaydi. Soha samaradorligi va barqaror rivojlanishi bevosita malakali mutaxassislarning tayyorlanishiga bog'liq. Zamonaviy transport tizimlari texnologik jihatdan murakkablashib, raqamlashtirish, ekologik talablar va xavfsizlik standartlarini talab qiladi. Shu sababli, transport texnikumlari nafaqat kadrlar tayyorlash, balki sohaning rivojlanishiga hissa qo'shadigan muassasa sifatida e'tiborga loyiqdir. Maqola transport texnikumlarining zamonaviy kadrlar tayyorlashdagi roli, ta'lim tizimi, amaliyotga yo'naltirilgan yondashuvlari va transport sohasining rivojiga qo'shayotgan hissasini tahlil qiladi.

Transport sohasining zamonaviy talablari va malakali kadrlar zarurati. Hozirgi globallashuv jarayonida transport sohasi iqtisodiy o'sishning asosiy drayverlaridan biri sifatida tobora murakkablashib bormoqda. Mintaqalararo savdo hajmining ortishi, xalqaro logistika zanjirlarining kengayishi hamda zamonaviy transport vositalarining paydo bo'lishi ushbu sohaning raqobatbardoshligini ta'minlashni talab etadi. Shu sababli, transport tizimida faoliyat yurituvchi mutaxassislarning malakasi, texnik savodxonligi va innovatsion fikrlashi avvalgidan ham muhim ahamiyat kasb etmoqda. Transport jarayonlari tobora raqamlashtirilayotgani sababli mutaxassislarning zamonaviy axborot texnologiyalari, raqamli monitoring, GPS-navigatsiya, logistika analitikasi va intellektual transport tizimlari bilan ishlashni puxta bilishi zarur. Global bozor talablaridan kelib chiqqan holda, korxonalar nafaqat an'anaviy texnik bilimga, balki ma'lumotlarni qayta ishlash, texnik diagnostika va avtomatlashtirilgan boshqaruv vositalarini qo'llash ko'nikmasiga ega kadrlarni izlaydi [5].

Ekologik talablar kuchayib borayotgani sababli, transport sohasida energiya tejamkor texnologiyalar, ekologik toza transport vositalari va chiqindilarni kamaytirish strategiyalariga e'tibor ortmoqda. Bu jarayon mutaxassislarni ekologik me'yorlarni chuqur bilishga, yangi turdagi dvigatellarni (elektr, gibrid, vodorod) boshqarish va texnik xizmat ko'rsatish bo'yicha malakasini oshirishga undaydi. Transport operatsiyalarining xavfsizlik darajasini oshirish xalqaro standartlarning ajralmas qismiga aylangan. Qatnovlarni rejalashtirish, avariya holatlarning oldini olish, texnik reglamentlarga rioya qilish kabi masalalarda bilimdon mutaxassislarining roli beqiyosdir. Temiryo'l, aviatsiya va avtomobil transportida xavfsizlik standartlari yildan-yilga murakkablashayotgani sababli, yuqori malakali kadrlar sohaning barqaror ishlashi uchun muhim poydevor bo'lib xizmat qiladi. Logistika jarayonlarining murakkablashuvi yangi talablarni yuzaga chiqarmoqda. Bozorning tezkor o'zgaruvchanligi shuni ko'rsatadiki, bugungi mutaxassis tovar harakatini boshqarish, yuklarni samarali yo'naltirish, multimodal tashuvlarni rejalashtirish hamda global zanjirlarni boshqarish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak. Kompaniyalar muayyan vazifani mustaqil bajaradigan emas, balki kompleks jarayonlarga moslasha oladigan va jamoada ishlay oladigan kadrlarni afzal ko'rmoqda. Transport sohasining zamonaviy talablari mutaxassisdan chuqur nazariy bilim, keng amaliy ko'nikma, texnik tafakkur, moslashuvchanlik, mas'uliyat va innovatsion yondashuvni talab etadi. Professional ta'lim muassasalari, xususan transport texnikumlari, sohaning real ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlashda hal qiluvchi o'rin tutadi.

Transport texnikumining ta'lim tizimi va uning afzalliklari. Transport sohasining zamonaviy ehtiyojlari professional ta'lim tizimini tubdan yangilashni taqozo etmoqda. Transport texnikumlari sohaning amaliy yo'naltirilgan kadrlar bazasini yaratishda muhim o'rin tutadi. Texnikumlar nafaqat nazariy bilimlarni berish, balki transport jarayonlariga bevosita bog'liq bo'lgan amaliy ko'nikmalarni shakllantirishga qaratilgan o'quv tizimi bilan ajralib turadi. Natijada, texnikum bitiruvchilari mehnat bozoriga qisqa vaqt ichida moslashishi va ishlab chiqarish jarayonlarini samarali boshqarishi mumkin bo'ladi. Transport texnikumlarining asosiy ustunliklaridan biri – o'quv dasturlarining mehnat bozori talablariga mosligi. O'quv rejalari transport korxonalarini, logistika markazlari, texnik xizmat ko'rsatish stansiyalari va tegishli soha mutaxassislari bilan hamkorlikda shakllantiriladi. Shu bois, o'quv jarayonida real ishlab chiqarish malakalari, texnik diagnostika, transport vositalarini ekspluatatsiya qilish, xavfsizlik qoidalariga rioya etish hamda servis ishlarini to'liq o'zlashtirish imkoniyati yaratiladi. O'quv mazmunining amaliyotga yo'naltirilgani bitiruvchilarning korxonalariga moslashuvini osonlashtiradi [2, 71-73].

Ko'plab transport texnikumlarida dual ta'lim tizimi joriy etilgan bo'lib, ushbu model o'quv jarayonini ishlab chiqarish bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi. Dual tizimda o'quvchilar haftaning ma'lum kunlarini korxonalarda ishlab, haqiqiy ish jarayonida muhim tajriba to'playdi. Shu tariqa, ular mustaqil ishlash, kasbiy mas'uliyat, vaqtni boshqarish va texnik qarorlar qabul qilish kabi zarur kompetensiyalarni shakllantiradi. Transport texnikumlarida zamonaviy texnik baza va laboratoriyalar mavjudligi bitiruvchilarning texnik tafakkurini rivojlantiradi. Ustaxonalar, simulyatsion xonalar, diagnostika laboratoriyalari, kompyuterlashtirilgan o'quv stendlari va transport vositalarining soddalashtirilgan modellaridan foydalanish orqali o'quvchilar real texnik muhitga tayyorlanadi. Elektr, gibrid va yangi avlod dvigatellari, elektron boshqaruv bloklari (ECU), kompyuter diagnostika uskunalari bilan ishlash imkoniyati mavjud. Transport texnikumlarida yumshoq ko'nikmalarni

rivojlantirishga alohida e'tibor qaratiladi. Treninglar, amaliy mashg'ulotlar va model holatlar asosidagi darslar orqali o'quvchilarda muloqot madaniyati, muammolarni hal etish, stressni boshqarish hamda tanqidiy fikrlash kabi ko'nikmalar shakllantiriladi [4, 579-590].

Transport texnikumining soha rivojiga qo'shayotgan hissasi. Transport texnikumlari malakali kadrlar tayyorlash bilan cheklanib qolmay, transport sohasi va uning innovatsion rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Texnikum bitiruvchilari transport korxonalari va logistika tizimlarida eng ko'p talab qilinadigan mutaxassislar sifatida ishga kirib, ishlab chiqarish jarayonlariga yangi texnologiyalarni joriy qiladilar hamda amaliy innovatsiyalarni tatbiq etadilar. Shu tariqa, texnikumlar sohaning barqaror rivojiga muhim hissa qo'shadi. Transport texnikumlari bitiruvchilari texnik bilimlarni amaliyot bilan uyg'unlashtirgan holda ishlab chiqarish jarayonlarini samarali boshqaradi. Ular transport vositalarining texnik holatini nazorat qilish, logistika jarayonlarini optimallashtirish va xavfsizlik standartlarini tatbiq etish kabi funksiyalarni tez va aniq bajaradi. Natijada, korxonalarda ishlab chiqarish sifati oshadi, texnik nosozliklar kamayadi va transport tizimining umumiy samaradorligi ortadi. Texnikumlar innovatsion yondashuvlarni sohada keng tatbiq etishda muhim rol o'ynaydi. Bitiruvchilar yangi turdagi elektro va gibrid transport vositalarini boshqarish, raqamli monitoring tizimlarini o'rnatish hamda intellektual transport tizimlarida ishlash ko'nikmalarini olib kiradi. Shu sababli, texnikumlar nafaqat mavjud kadrlarni tayyorlaydi, balki transport infratuzilmasining raqamli va ekologik jihatdan barqaror rivojlanishiga xizmat qiladi.

Transport texnikumlari mehnat bozori va ishlab chiqarish ehtiyojlarini yaqindan kuzatib boradi. Bu o'quv dasturlarini doimiy yangilash, zamonaviy texnologiyalarni o'quv jarayoniga integratsiya qilish va bitiruvchilarni real ish sharoitlariga tayyorlash imkonini beradi. Shu tariqa, texnikum bitiruvchilari ishlab chiqarish tizimlarida tez moslashadi va kompaniyalar malakali kadrlarni tezda ishga jalb qiladi. Texnikumlar transport xavfsizligini oshirish va mehnat intizomini mustahkamlash bo'yicha ham samarali natijalar beradi. Bitiruvchilar xavfsizlik qoidalariga qat'iy rioya qiladi, texnik xizmat ko'rsatish standartlarini bajaradi va jamoada mas'uliyat bilan ishlaydi. Shu bilan transport tizimi xavfsizligi va barqarorligi sezilarli darajada yaxshilanadi. Transport texnikumlari sohaning zamonaviy ehtiyojlariga mos kadrlar tayyorlash, ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, innovatsion yechimlarni joriy etish hamda xavfsizlik va sifatni ta'minlash orqali transport tizimining barqaror rivojiga sezilarli hissa qo'shadi.

Xulosa. Maqolada transport sohasida malakali kadrlar tayyorlashdagi transport texnikumlarining roli, ta'lim tizimi va soha rivojiga qo'shayotgan hissasi tahlil qilindi. Transport tizimining zamonaviy talablari mutaxassislarning yuqori malaka, amaliy ko'nikma, innovatsion yondashuv va xavfsizlik standartlariga rioya qilishini talab qiladi. Transport texnikumlari dual ta'lim modeli, zamonaviy texnik baza, laboratoriyalar va amaliy mashg'ulotlar orqali bitiruvchilarni ushbu talablar bilan moslashtiradi. Shu sababli, texnikumlar nafaqat kadrlar tayyorlovchi, balki transport sohasining barqaror va samarali rivojlanishiga bevosita hissa qo'shadigan muassasa sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Akbarovich, S. A. (2025). O'ZBEKISTONDA TRANSPORT LOGISTIKASINING MOHIYATI. *Global Science Review*, 1(1), 501-505.
2. Nargiza, G. A. (2025). O'ZBEKISTONDA TRANSPORT TIZIMINING RIVOJLANGANLIK DARAJASI VA UNING HUDUDIIY XUSUSIYATLARI. *Tadqiqotlar*, 59(1), 71-73.

3. Qo'chqorovvich, E. T. (2025). O 'ZBEKISTONDA TRANSPORT VA LOGISTIKA SOHASI RIVOJLANISHINING MILLIY IQTISDIYOTGA TA'SIRI. PEDAGOGIK ISLOHOTLAR VA ULARNING YECHIMLARI, 15(02), 203-205.
4. Sodiqjon o'g'li, S. F. (2024). TEMIR YO 'L TRANSPORT TIZIMINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISH MEXANIZMI. Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting, 4(11), 579-590.
5. Temirqulov, A. A. (2022). Transport logistikasining iqtisodiy mohiyati. Scientific progress, 3(1), 1110-1120.

